

LOPPURAPORTTI

Kiviojan savipaja ja keramiikka Kalajoella –hanke 10.3.2008 -23.3.2009

24.06.2009

Hankkeen toteuttajan nimi: Kalajoen ammattiopisto ARTEMA/ Kalajoen Matkailuinstituutti

Hankkeen nimi ja hanketunnus: Kiviojan savipaja ja keramiikka Kalajoella, 2028

Yhteenveto hankkeesta

Suomen vanhin säilynyt savipaja, Kivioja, sijaitsee Kalajoen Tyngällä. Savenvalulla ja keramiikkatyöllä on paikkakunnalla pitkät perinteet. Hankkeella halutaan nostaa kulttuurihistoriallisesti arvokas ja ainutlaatuinen Kiviojan kokonaisuus (vanha savipaja ja Aune Kiviojan elämäntyö) hyvin hoidetuksi ja matkailullisesti vetovoimaiseksi käyntikohteeksi. Tallennustyöllä ja kehittämissuunnitelmalla pyritään varmistamaan kokoelmien säilyminen, hoito, ylläpito ja aukiolo kesäisin. Kalajoen ammattiopisto ARTEMAAN valmistetulla kiertonäyttelyllä, hanketilaisuuksilla, kuten keramiikkaseminaarilla ja muotoilukurssilla tuotiin kulttuurihistoriaa ja perinnettä näkyvästi esille ja lisättiin siten kohteen ja asian tunnettuutta. Hankkeen järjestämät tilaisuudet oli tarkoitettu maksutta kaikille kiinnostuneille ja hanke oli Kalajoen ammattiopisto ARTEMALLE tärkeä kulttuurinen lisä, joka toi lisäarvoa ja monimuotoisuutta toimintaan kulttuurioppilaitoksena pienellä paikkakunnalla.

Raportti (yksityiskohtainen kuvaus hankkeesta)

Hankkeen tavoitteet:

a. Ylemmän tason tavoitteet

Hanke toteuttaa Manner-Suomen maaseutuohjelman toimenpidettä M 323 Maaseutuperinnön säilyttäminen ja edistäminen. Toimenpiteessä toteutetaan hankkeita, jotka hyödyntävät maaseudun kulttuuriperintöä ja arvokkaita rakennuksia.

b. Tavoitteet, joihin juuri tämä hanke pyrkii

Paikallisen osaamisen ja kulttuuriperinnön tallentaminen sekä siitä tiedottaminen näyttelyn, tapahtumien ja koulutuksen avulla. Lisäksi Kiviojalla olevan kokonaisuuden säilymistä auttaminen Kiviojan kulttuurikohteen kehittämis- ja hoitosuunnitelman avulla, joka edesauttaa paikan matkailullista kehittämistä tulevina vuosina.

Hankkeen toteutus

Toimenpiteet

Keväällä 2008 hankkeen alkujärjestelyt. Suunniteltiin tarkemmin hankkeessa toteutettavat toimenpiteet ja sovittiin aikataulut esiintyjien kanssa: yleisöluento Suomen keraamisen taideteollisuuden historiasta, vanhojen esineiden ja antiikin tunnistustilaisuus, muotoilukurssi, lasten savityöpajat ja Suomalaisen keramiikan seminaari. Aloitettiin aiheen tutkimus- ja kirjoitustyö dokumentointia ja näyttelysuunnittelua varten, näyttelyn teemoitus. Aloitettiin Aune Kiviojan taiteellisen tuotannon tallentaminen kronologisesti etenevään tiedostoon. Keramiikkataiteilija Aune Kiviojan omistaman kokoelman luettelointi ja valokuvaus teostietokantaan. Kokoelma koostuu taiteilijan monipuolisesta tuotannosta ja vanhan savipajan esineistöä. Taiteilijan tallennushaastattelut koskien perinteisestä savenvalua ja taiteilijan omaa tuotantoa. Taiteilijan tuotantoa käsittelevien diakuvien skannaus sähköiseen muotoon näyttelyä varten.

Kiviojalla tehdyn työn jälkeen syksyllä 2008 valmistettiin aiheesta KIVIOJA – Suomen vanhin savipaja ja Aune Kiviojan keramiikka Kalajoella -näyttely Kalajoen ammattiopisto Artemaan. Käsiohjelman ja julistetekstien kirjoitus, vanhojen valokuvien skannaus, graafisen työn kilpailutus, ohjaus ja valvonta (kir-

jallinen materiaali: kutsut, julisteet, käsiohjelma ja teoskuvaesitys). Lisäksi näyttelysuunnittelun ja -rakentamisen ohjaus neljälle Arteman sisustusneuvojaopiskelijalle ja muut näyttelyjärjestelyt. Lokakuussa aloitettiin esineistön keruu yksityisiltä henkilöiltä näyttelyä varten, myös Kiviojalta lainattavat esineet valikoitiin ja pakattiin lokakuussa. Opastetuista kierroksista tiedotettiin kaikille alueen kouluille kahteen otteeseen ennen näyttelyn avautumista. Näyttelyn tiedotustilaisuus pidettiin avajaispäivänä. Näyttely purettiin ja esineet pakattiin joulukuun 1. viikolla, tässä yhteydessä muutamat hienoimmat yksityisten esineet tallennettiin myös valokuvaamalla. Kaikki näyttelyesineet palautettiin ehjinä takaisin omistajilleen jouluksi.

Näyttelyn aikana koottiin aiheesta lisätietoja ja ne täydennettiin Kiviojan kokoelma- ja taideteostiedoston tammi- ja helmikuussa. Haettiin hankkeelle ja tallennustyöhön kolme viikkoa jatkoaikaa, koska rahaa oli säästynyt. Hankkeen epävirallinen päätöstopahtuma oli projektipäällikön Kalajoen kansalaisopistolla pitämä yleisöluento Kalajoen savenvaluperinteestä – Kiviojan keramiikasta 24.2.2009.

Aikataulu

Projektipäällikön työsuhte alkoi 10.3.2008. Hankkeen alkamisesta pidettiin tiedotustilaisuus 5.5., samalla tapahtumatiedot liitettiin seutukunnalliseen tapahtumakalenteriin. Luettelointi- ja kuvaustyö Kiviojalla 12.5. - 8.8 välisenä aikana, ensin ateljee, sitten uunimökki ja lopuksi vanha savipaja. Tiedottaminen hankkeen etenemisestä (aihe: luettelointi päätökseen) elokuun puolivälissä. Elokuussa aloitettiin myös yksityisrahoituksen kerääminen yrityksiltä, lähetettiin 50 kirjettä ja 17 yritystä lähti tukemaan hanketta. Näyttelymateriaalin suunnittelu ja toteutus alkoi. Keramiikkaluento ja vanhojen esineiden ja antiikin tunteustilaisuus pidettiin 28.9 Kalajoella Merenojasalissa, paikalla oli 40 henkeä ja tilaisuutta saatiin kiitettävästi esille. Muotoilukurssi yhdessä Kalajoen kansalaisopiston kanssa pidettiin 4.-5.10, 11.-12.10 ja 29.11. Näyttelyn tiedotustilaisuus oli 10.11. Näyttelyn päättymisen ja kävijämäärä myös tiedotettiin 8.12. Suomalaisen keramiikan seminaari pidettiin Kylpylä Sanifanissa 18.11 ja siihen osallistui 30 henkeä. Puhumassa olivat lehtori Pentti Koivunen Oulun yliopistolta, amanuenssi Helena Leppänen Taideteollisesta korkeakoulusta ja muotoilija Kati Tuominen-Niittylä Arabian taideosastolta. Seminaarissa loppusanat lausui muotoilija Terhi Vähäsalo.

Kiviojan-näyttelyn jälkeen Muotoilukurssilaisten työt olivat esillä vitriininäyttelyssä koulun aulassa esillä joulukuun saakka. Projektipäällikkö osallistui hankkeen saaman kutsun perusteella järjestettyyn artemalaisien ja Kalajoen seudun Pentikin opinto-/lukijamatkaan Posiolle 16.-17.1.2009. Kansalaisopiston yleisöluento pidettiin 24.2.2009. Hanke päättyi 23.3.2009.

Resurssit

Tärkeimmät resurssit ovat ammattitaitoinen henkilökunta ja hyvä yhteistyö eri tahojen, yksityisten ihmisten ja laitosten kanssa. Lisäksi hankkeen tallennustyön suunniteltua toteutumista on edistänyt keramiikkataiteilija Aune Kivioja, joka ikäänsä nähden on kiitettävästi jaksanut muistella ja siten myötävaikuttaa hankkeen toteutumiseen.

Toteutuksen organisaatio

Hanketta hallinnoi Kalajoen ammattiopisto ARTEMA, käytännön toteutusta hoitavat projektipäällikkö ja hankesihteeri. Lisäksi toteuttajien käytännön tukena on ollut hankkeen työryhmä, joka ei kuitenkaan koontunut virallisesti, vaan asioista neuvoteltiin tarpeen mukaan ja konsultoitiin tarpeen mukaan myös ohjausryhmän jäseniä.

Kustannukset ja rahoitus (ks. liite)

Raportointi ja seuranta (kokoukset ja ohjausryhmätyöskentely).

1. ohjausryhmän kokous pidettiin 3.10., toinen kokous on 21.11. ja viimeinen kokous pidetään hankkeen päättymisen jälkeen 17.4.2009.

Toteutusolelut ja riskit.

Vuosiraportin ajalla kaikki suunniteltu toiminta toteutui suunnitellusti, poislukien Kalajoen kansalaisopiston kanssa yhdessä toteutettavaksi suunnitellut Lasten savityöpajat. Niiden peruuntuminen liian pienen osallistujamäärän vuoksi oli harmillista ja täysin ennakoimatonta. Ohjattu käsillä tekeminen yleensä kiinnostaa lapsia. Peruuntumisen syynä lienee se, että kansalaisopistolla ei noudatettukaan yhteistä toimintasuunnitelmaa yhteisestä tiedottamisesta ja markkinoinnista, vaan he tekivät sen liian aikaisin ja vielä niin, että ilmoittautuminen pajoille päättyi jo ennen kuin näyttely edes avautui. Savityöpajat eivät siksi saaneet synenergiaa näyttelyn saamasta huomiosta.

Hankkeen toteutuksessa ei ole ollut ongelmia, mutta työtä on riittänyt, koska Aune Kiviojan taiteellinen tuotanto oli laajempaa kuin aluksi odotettiin. Myös valtakunnantason uutiskynnyksen ylitys ja valtakunnallisissa lehdissä näkyminen olisi voinut olla myös mahdollista, mutta se olisi vaatinut enemmän aikaa ja paneutumista. Ennen näyttelyä siihen ei jäänyt aikaa kun näyttelyn ohjaustyö oli työläämpää sekä graafisen puolen valmiiksi saattaminen hitaampaa.

Yhteistyökumppanit

Hankkeen yhteistyötahoja ovat: taiteilija Aune Kivioja ja Kiviojan suku, Kalajoen kaupunki, Kalajoen kotiseutuyhdistys, Oulun yliopisto/ Taideaineiden ja antropologian laitos (lehtori Pentti Koivunen), keramikko, TaT Helena Leppänen (Taideteollinen korkeakoulu), Kalajoen matkailuyhdistys ry ja Kalajoen matkailuoppaat ry. Lisäksi yhteistyötä on tehty mm. seuraavien tahojen kanssa Kalajoen ja Alavieskan seurakunnat, Kalajoen ja Raudaskylän Kristilliset opistot, Sievin Savi ja lukuisat yksityiset henkilöt Kalajokilaaksossa ja laajemmaltikin.

Hanketta taloudellisesti ovat tukeneet seuraavat yritykset: Kalajoen Osuuspankki, Rakennusliike Nivat & Fors, Pentik Oy, Oy Kati Ab, Turner Door, Topi keittiöt, Kalajoen Hiekkasärkät Oy, HR-ikkunat Ruhkala Oy, Lista-Center, Nordea, Ruukki, K-P:n kirjapaino/Art-Print, Sievin Savi, Clayway/Keramiikkapaja Iso-Pahkala, PPO, Sähköliike Kalajoki ja Kalajoen taide- ja kuva.

Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Hanketta toteutettiin hankesuunnitelman ja tukipäätöksen mukaisesti. Tietous Suomen vanhimmasta savipajasta, perinteisestä savenvalusta ja keramiikkataiteilija Aune Kiviojan tuotannosta on vahvistunut ja levinnyt. Hankkeen tallennus- ja dokumentointityön tuloksia, jotka vahvistavat paikallisidentiteettiä ja -kulttuuria ei voi mitata lyhyellä tähtämellä tai numeerisesti, myöskään matkailullisia vaikutuksia ei voi vielä mitata, koska kohde ei ole vielä avoinna suurelle yleisölle.

Tutkimusten mukaan omaleimainen paikallinen kulttuuri vahvistaa henkistä hyvinvointia, viihtyvyyttä ja lisää paikkakunnan vetovoimaa. Jonkinlaisena numeerisena mittarina voinee kuitenkin toimia Artemaan tehty näyttely, sen saama julkisuus ja kävijämäärä, hankkeen ja asian näkyminen tiedotusvälineissä ja hanketilaisuuksien osallistujien määrät.

Näyttelyssä kolmen viikon aikana kävi 1000 henkeä, mikä oli oppilaitoksen näyttelyiden kaikkien aikojen kävijäennätys. Avajaisissa 10.11 oli paikalla 100 henkeä. Opastettuja koululaisryhmiä Kalajoelta ja lähiseudulta kävi 11 kappaletta.

Näyttelyn saama suuri kiinnostus selittyy Kiviojan keramiikan yleisyydellä Kalajokilaaksossa ja sillä, että keramiikkataiteilija Aune Kivioja on arvostettu ja pidetty taiteilija, jonka aktiivinen luomiskausi kesti lähes puoli vuosisataa. Lisäksi Aune Kivioja teki myös ison työn Kalajoen ja paikkakunnan tunnettuuden hyväksi, koska hänen kotinsa ja Suomen vanhin savipaja oli turistikohde vuosikymmeniä. Näyttelykävijöiltä kerättiin lisätietoja Kiviojan keramiikasta ja kirjallista palautetta ja se oli kautta linjan myönteistä. Kiittävää palautetta saivat myös näyttelyn esittelijät. Näyttelyyn olisi toivottu pidempää aukioloaikaa ja taiteilijaa itseään enemmän esille esim. lehtihaastattelun muodossa.

Hankkeessa kerätty ja koostettu perustieto tulee pysymään kaikkien halukkaiden saatavilla myös jatkossa, sillä kaikille kirjastoille lähiseudulla toimitettiin näyttelyn käsiohjelmat kotiseutukokoelmaan liitettäväksi, samoin kuin Helsingin yliopiston kirjaston eli kansalliskirjaston vapaakappalekokoelmaan ja Oulun maakuntakirjaston maakuntakokoelmaan. Myös eri asiantuntijatahoille, kuten Taideteolliseen korkeakouluun ja Oulun yliopistoon sekä alueen museoille ja maan erikoismuseoille, kuten Ateneumiin, Designmuseoon, Käsityön museoon, jne, on käsiohjelma lähetetty.

Tiedotus hankkeessa onnistui hyvin ja näkyvyyttä saatiin kiitettävästi. Viestimille lähetettiin neljä tiedotetta ja pidettiin kaksi tiedotustilaisuutta. Erilaisia juttuja asiaan liittyen ilmestyi 23 kpl, lisäksi hankkeen tiedotteiden pohjalta juttuja oli 10, pienempiä mainintoja, kuten lehtien kulttuurikalentereissa oli ainakin 6. Näyttelystä laitettiin viisi lehti ilmoitusta eri lehtiin ja lisäksi kolme hanketapahtuman ilmoitusta hoiti kansalaisopisto. Näiden lisäksi oli yksi suora projektipäällikön radiohaastattelu (11.11.2008 Radio Pooki). Näyttelyä varten tuotettiin runsaasti kuvitetut näyttelyjulisteet (14 kpl), informatiivinen käsiohjelma ja hankkeessa kootun kuvamateriaalin pohjalta valmistettiin ”Otteita keramiikkataiteilija Aune Kiviojan tuotannosta” –kuvaesitys. (Tähän 20:n minuutin pituiseen, 114 teoskuvan esitykseen liittyy myös näyttelyn äänimaailma, joka on luotu harmonisista luonnonäänistä ja vanhojen virsien soinnutuksista.)

Näyttelyssä tuotettu materiaali jatkaa kierrostaan, mutta hankkeen päättymisen vuoksi ei voida näyttelyä kierrättää esineellisenä, mikä vähentää siihen kohdistuvaa kiinnostusta. Näyttely on kuitenkin varattu Nilvalaan Tillari-galleriaan ajalle 1.6. - 12.7.2009. Näyttelystä ovat myös seuraavat tahot kiinnostuneita, mutta näyttelyn toteutuminen riippuu siitä saavatko he kerättyä/lainattua Kiviojan keramiikkaa riittävästi. Akustiikka-talo kevät 2010 (todennäköinen), Pohjois-Pohjanmaan museo v. 2010 ja Pohjanmaan museo v. 2011 ovat vielä epävarmoja.

Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Jatketaan toimintaa Kiviojan hyväksi. Kohde tarvitsisi taloudellista tukea jatkuvien kunnostustoimenpiteiden ja hoidon vuoksi, jotta se saadaan säilymään ja voidaan tulevaisuudessa avata kulttuurihistoriallisen merkittävyytensä ohella myös turvallisenä matkailukohteena. Asian hoitamiseksi tarvitaan investointi- ja kehittämishanke.

Kalajoella 23.3.2009

Pirjo Tuomimäki
projektipäällikkö

Sanna Hietala
hankesihteeri